

Wprowadzenie

Celem tomu jest spojrzenie na uniwersytet w perspektywie kulturowej z dwóch stron:

- jako instytucji umiejscowionej w kulturze. Spojrzenie na zjawiska i procesy pochodzące z zewnątrz, czyli warunki sytuujące akademicką kulturę w sprzecznościach dotyczących zewnętrznych mechanizmów politycznych, ekonomicznych, społecznych, edukacyjnych;
- jako organizację, która stanowi określony zespół wartości, tradycji, dążeń, przekonań, postaw, które są jej istotą i jednocześnie decydują o jej wewnętrznym społecznym klimacie, a co za tym idzie warunkach i relacjach w niej doświadczanych, czyli sprzecznościach dotyczących wewnętrznych mechanizmów politycznych, ekonomicznych, społecznych, edukacyjnych.

Jeśli przyjmiemy popularną organizacyjną definicję kultury, że jest to „sposób, w jaki my tu wszystko robimy” to nasuwają się pytania: o tożsamość uniwersytetu, o doświadczenia akademickie, zawodowe lub edukacyjne stanowiących go podmiotów, czyli osób w nim pracujących i studiujących oraz o to, co się kryje pod powierzchnią codziennych zjawisk, zdarzeń w uniwersytecie.

Artykuły dla przejrzystości prezentacji zostały podzielone na 5 części. Tworzą one jednak pewną całość, odsłaniającą wybrane fragmenty akademickiej rzeczywistości.

Pierwszą część tomu zatytułowaną „Uniwersytet w wymiarze kulturowym i organizacyjnym” otwiera tekst pt. „O kulturze akademickiej w pierwszych dekadach XXI wieku” autorstwa Marii Czerepaniak-Walczak. Jest to analiza kultury akademickiej jako zjawiska historycznie ukształtowanego i dynamicznego, ale jednocześnie ściśle powiązanego z przemianami życia społecznego. Autorka koncentruje się na jej współczesnych przejawach jako kultury „długiego trwania”, zachowującej swoją tożsamość poprzez funkcje, wartości, rytuały i ceremoniał. Podjęcie tej problematyki we współczesności jest istotne ze względu na pojawianie się nowych, dotąd nieznanych aktorów wpływających na kulturę akademicką.

Kulturę uniwersytetu analizuje również Olgierd Nojszewski w tekście pt. „Odtwarzanie palimpsestu uniwersytetu w jego codzienności”. Dokonuje

przeglądu literatury, aby podjąć próbę określenia tożsamości uniwersytetu i konfrontacji jej z codziennym funkcjonowaniem dzisiejszej społeczności akademickiej.

Tomasz Turowski w artykule pt. „Czy uniwersytet jest jeszcze *miejscem* kultury? Kondycja humanistyki w dobie współczesnej” podejmuje próbę namysłu nad aktualną rolą uniwersytetu jako instytucji współtworzącej kulturę i odpowiedzialność intelektualną, stawiając pytanie: czy uniwersytet wciąż jest przestrzenią kultury w sensie duchowym i etycznym? Refleksja ta opiera się na analizie dwóch kontrastowych ujęć Marthy C. Nussbaum oraz Martina Heideggera.

Dwa kolejne teksty to analiza uwarunkowań funkcjonowania uniwersytetu odtworzonych z wybranych danych zastanych. Pierwszy tekst pt. „Kodeksy etyczne polskich uczelni znajdujących się w Times Higher Education World University Rankings 2024” autorstwa Wiolety Gałat to przedstawienie funkcjonowania kodeksów etycznych polskich uczelni znajdujących się w Times Higher Education World University Rankings (THE), a także zwrócenie uwagi na wartości przyjmowane w tych kodeksach. Drugi artykuł pt. „Uniwersytet w krajobrazie kulturowym województwa lubuskiego na podstawie danych GUS za lata 2013-2023”, którego autorką jest Milena Grzegorzczak-Guźniczak, to pokazanie pozycji uniwersytetu w kulturowej przestrzeni województwa lubuskiego, szczególnie poprzez powiązania między działalnością uczelni a regionalnym potencjałem edukacyjnym i kulturowym w świetle nakładów finansowych w skali województwa i kraju.

Drugą część tomu pt. „Uniwersytet jako miejsce rozwoju naukowo-zawodowego” otwiera tekst pt. „Kobieta (w) akademii. Z doświadczeń młodszej i starszej kobiety akademii” dwóch autorek: Ewy Bochno i Jagody Świerczek. Ma on formę rozmowy profesorki uczelni i studentki, w której przedstawiają one własne doświadczenia bycia kobietą akademii i kobietą w akademii.

Kolejne trzy artykuły dotyczą warunków pracy i rozwoju nauczycielek i nauczycieli akademickich. Izabela Fordymacka-Król w tekście pt. „Twórczy klimat organizacyjny uniwersytetu — szanse, bariery i dobre praktyki” analizuje kulturę organizacyjną uczelni i wskazuje mechanizmy sprzyjające/blokujące twórczości i innowacyjności w środowisku akademickim.

W artykule pt. „Doradztwo zawodowe jako element kultury uniwersytetu: wsparcie młodych naukowców w budowaniu tożsamości akademickiej” Magdalena Barańska ukazuje doradztwo zawodowe nie tylko jako proces przygotowujący do wejścia na rynek pracy, lecz przede wszystkim jako istotny element wzmacniania identyfikacji z wartościami akademickimi, sprzyjający kształtowaniu tożsamości akademickiej. Wskazuje na jego formacyjną

funkcję wspierającą rozwój refleksyjnego podejścia do własnej roli w środowisku naukowym, znaczenie w budowaniu poczucia przynależności do wspólnoty akademickiej oraz w rozwijaniu postaw zgodnych z etosem nauki.

Celem artykułu pt. „Postawy nauczycieli akademickich wobec pracy jako składnik współczesnej kultury akademickiej” Eweliny Boruckiej jest ukazanie związku pomiędzy postawami nauczycieli akademickich wobec pracy dydaktycznej a ich indywidualną satysfakcją z wykonywanej pracy oraz jakością relacji nauczyciel-student. Autorka charakteryzuje postawy autoteliczne, zorientowane na wewnętrzne wartościowanie pracy jako celu samego w sobie, oraz postawy punitywne, nacechowane przymusowym podejściem do obowiązków zawodowych i traktowaniem pracy w kategoriach kary.

Część trzecia tomu jest zatytułowana „Uniwersytet jako miejsce edukacji”. Krzysztof Jaworski w artykule pt. „Edukacja akademicka w dobie sztucznej inteligencji” stawia pytanie o to, w jaki sposób edukacja akademicka powinna/nie powinna wchodzić w dialog z fenomenem permanentnej zmiany, a jednocześnie otwiera przestrzeń inspirowania do formułowania wizji nowoczesnej edukacji akademickiej.

Problematyka artykułu pt. „Wokalno-pedagogiczna kultura nauczycieli – przyszłych edukatorów muzyki” Haliny Nikolai i Mirosława Kisiela oscyluje wokół pytania o miejsce i rolę kultury wokalnopedagogicznej w kształceniu przyszłych edukatorów muzyki. W tekście zaprezentowano: założenia metodologiczne prowadzonych dociekań, wyniki analizy oraz rekomendacje aplikacyjne dalszych działań.

Dorota Pilecka i Tomasz Jurek w artykule pt. „Życie kulturalne studentów filii akademii wychowania fizycznego w Gorzowie Wielkopolskim w latach 1971-2021” pokazują specyfikę aktywności kulturalnej studentek i studentów gorzowskiej Filii AWF w Poznaniu.

Aneta Klementowska w artykule „Rozwój zawodowy studentów i studentek Uniwersytetu Zielonogórskiego” przedstawia wyniki pilotażowych badań własnych dotyczących opinii studentów na temat przebiegu ich dotychczasowego rozwoju zawodowego.

Do wyników badań własnych realizowanych wśród osób studenckich w Uniwersytecie Wrocławskim i Uniwersytecie Hacettepe w Ankarze, odwołują się też Agnieszka Nowicka i Magdalena Skorobogata. W artykule pt. „Kondycja psychiczna młodzieży akademickiej – polsko-turecka analiza porównawcza” prezentują wyniki dotyczące charakterystyki i czynników różnicujących kondycję psychiczną osób uczestniczących w badaniach sondażowych.

Kolejna część tegorocznego tomu to Varia. Tworzą ją teksty niezwiązane bezpośrednio z tematyką dotyczącą uniwersytetu. Celem artykułu pt. „Pokusa scjentyzmu w sporze o ewolucję i inteligentny projekt? Ocena tezy Erkkiego Kojonena” autorstwa Dariusza Sagana jest przedstawienie toku rozumowania Kojonena oraz ocena jego tezy o pokusie scjentyzmu w debacie między teorią ewolucji a teorią inteligentnego projektu, biorąc za podstawę poglądy teoretyków projektu.

Zdzisław Wołk i Nguyen Nhu Ngoc w artykule pt. „Family and nursery – pillars of education for work among Vietnamese nursery children” (Rodzina i przedszkole – filary edukacji do pracy wietnamskich dzieci w wieku przedszkolnym) pokazują specyfikę edukacji zawodowej dzieci w wieku przedszkolnym w Wietnamie.

Autorki tekstu pt. „Menstrual poverty in the context of education and environmental sustainability” (Ubóstwo menstruacyjne w kontekście edukacji i zrównoważonego rozwoju środowiska) Marta Keglević, Hrvoje Lepeduš, Anita Dremel, prezentują wyniki badań, które pokazują, że zrozumienie wielowymiarowego charakteru menstruacji i ubóstwa menstruacyjnego jest kluczowe dla przełamywania istniejących tabu, promowania równości oraz wspierania zrównoważonych praktyk menstruacyjnych.

Artykuł pt. „Recognition of immigrants’ diplomas in Slovakia: factors – barriers – directions of change” (Uznawanie dyplomów imigrantów na Słowacji: uwarunkowania – bariery – kierunki zmian), którego autorką jest Eva Valášková Vincejová ma charakter teoretyczno-porównawczy i jego celem jest identyfikacja problemów, z jakimi mierzą się imigranci na Słowacji w związku z nostryfikacją wykształcenia. Celem opracowania jest analiza procesów oraz rozwiązań stosowanych na poziomie krajowym wobec przybywających imigrantów.

Ostatnią część tomu pt. „Wydarzenia” tworzą teksty pokazujące ważne dla akademickiego środowiska pedagogicznego jubileusze. Bogdan Idzikowski i Ewa Narkiewicz-Niedbalec prezentują wydarzenie „50 lat kształcenia animatorów kultury w Zielonej Górze – ciągłość i zmiana”. Paweł Walczak opisuje „Jubileusz 30-lecia działalności Instytutu Filozofii Uniwersytetu Zielonogórskiego”. Elżbieta Kołodziejska i Katarzyna Walentynowicz-Moryl relacjonują „VII Seminarium Metodologiczne dedykowane pamięci Profesora Edwarda Hajduka w 10 rocznicę śmierci”.

Ewa Bochno